EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 17.2.2011
KOM(2011) 66 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Förskola – en bättre grund för framtiden

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Förskola – en bättre grund för framtiden

1. INLEDNING

Framtiden i EU ska byggas på smart och hållbar tillväxt för alla. Men för att man ska kunna skapa smart och hållbar tillväxt måste man höja utbildningssystemens kvalitet och effektivitet i alla EU-länder. I förskolan läggs grunden för barns lärande under resten av livet, deras integration i samhället, personliga utveckling och inte minst deras anställbarhet. Förskolan stöder den omsorg och uppfostran som barnen får i familjen och den har både djupgående och långvariga effekter som inte kan nås med åtgärder som sätts in senare. Erfarenheterna under den tidiga barndomen bildar grunden för all senare inlärning. Om man lägger en god grund under de tidiga barndomsåren underlättas senare inlärning och sannolikheten för att man ska fortsätta lära sig under hela livet ökar. Andelen ungdomar med enbart grundskoleutbildning minskar också, vilket leder till en jämnare utbildningsnivå, lägre samhällskostnader för kompetensförlust och lägre offentliga utgifter inom de sociala trygghetssystemen och även inom rättsväsendet[1].

EU har antagit den övergripande strategin Europa 2020, som omfattar flera flaggskeppsinitiativ – bland dem initiativet Unga på väg, där kreativitet och innovation lyfts fram som nyckelfaktorer för att konkurrenskraften och levnadsstandarden ska kunna bevaras på lång sikt i EU. Därför betonas det i initiativet att *alla* ungdomar måste ges möjlighet att utveckla sina färdigheter så långt det går. Förskolan kan ge alla ungdomar goda förutsättningar för framtiden och bryta mönstret med fattigdom som överförs från en generation till nästa.

En förskola av god kvalitet ger såväl sociala, ekonomiska som utbildningsmässiga fördelar. Förskolan är grunden för att barn i EU ska växa upp till kunniga och kompetenta vuxna. I flaggskeppsinitiativet En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen[2] konstateras att detta är vad som behövs för att EU ska klara utmaningarna på medellång och lång sikt och för att EU ska få mer kvalificerad arbetskraft som kan både bidra till och anpassa sig till den tekniska utvecklingen. Det finns tydliga belägg för att barn som deltar i kvalitativ förskola klarar sig betydligt bättre i internationella test i grundläggande färdigheter, t.ex. Pisa och PIRLS. Dessa barn ligger ofta ett eller två läsår före sina jämnåriga kamrater[3].

Om föräldrar har tillgång till kvalitativ förskola för sina barn kan de fortsätta förvärvsarbeta, vilket stöder deras anställbarhet. Förskolan stöder inte bara barnens framtida utbildning utan också deras integration i samhället, eftersom den ökar välbefinnandet och förbättrar deras möjligheter att få jobb när de är vuxna[4].

Det är särskilt viktigt att barn från en mindre gynnad bakgrund, t.ex. barn från invandrarfamiljer och låginkomsthushåll, har möjlighet att delta i förskola. Förskolan kan hjälpa barn att komma bort från fattigdom och familjeproblem och bidrar därmed till målen i

---

1 Kommissionens meddelande *Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa* (KOM(2006) 481).

2 Kommissionens meddelande *En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen – EU:s bidrag till full sysselsättning* (KOM(2010) 682).

3 OECD (2010). *PISA 2009 results Vol.2: Overcoming Social Background*, s. 97-98. IEA (2007). *PIRLS 2006 International Report*, s. 158.

4 Rådets slutsatser av den 26 november 2009 om utbildning för barn med invandrarbakgrund (EUT C 301, 11.12.2009, s. 2).

Europa 2020-strategins flaggskeppsinitiativ Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning[5].

En förskola av hög kvalitet kan ge alla barn de kunskaper och färdigheter de behöver för att kunna ta tillvara hela sin potential. Detta bidrar starkt till två av de övergripande målen i Europa 2020, nämligen att minska andelen ungdomar med enbart grundskoleutbildning till under 10 % och att hjälpa minst 20 miljoner personer som är i riskkategorin för fattigdom och social utestängning.

Nuläget och EU:s roll

Fram till nu har de åtgärder som vidtagits på EU-nivå i de flesta fall handlat om att öka antalet platser inom barnomsorgen och förskolan, så att fler föräldrar – framförallt mammor – ska kunna komma ut på arbetsmarknaden. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona 2002 enades EU-ländernas stats- och regeringschefer om att minst 90 % av alla barn mellan tre år och den obligatoriska skolåldern ska ha tillgång till någon form av organiserad heldagsvård senast 2010. För barn under tre år är målet att minst 33 % ska erbjudas heldagsvård. Framstegen har varierat. I fem av EU-länderna finns det platser för över 33 % av 0–3-åringarna och i fem länder närmar man sig detta mål. Men majoriteten av EU-länderna når inte upp till målet, och i åtta länder har högst 10 % av 0–3-åringarna tillgång till förskola[6]. Åtta EU-länder kan erbjuda förskola för över 90 % av alla barn över tre år och tre andra länder når nästan upp till denna siffra, men i nästan en tredjedel av EU-länderna omfattas mindre än 70 % av barnen. Ribban höjdes ytterligare när utbildningsministrarna 2009 beslutade att EU-länderna ska sträva efter att ge minst 95 % av barn mellan fyra år och den obligatoriska skolåldern möjlighet att delta i förskola senast 2020. Av diagrammet nedan framgår att genomsnittet i EU för närvarande är 92,3 %, men att åtskilliga länder ligger långt under målet.

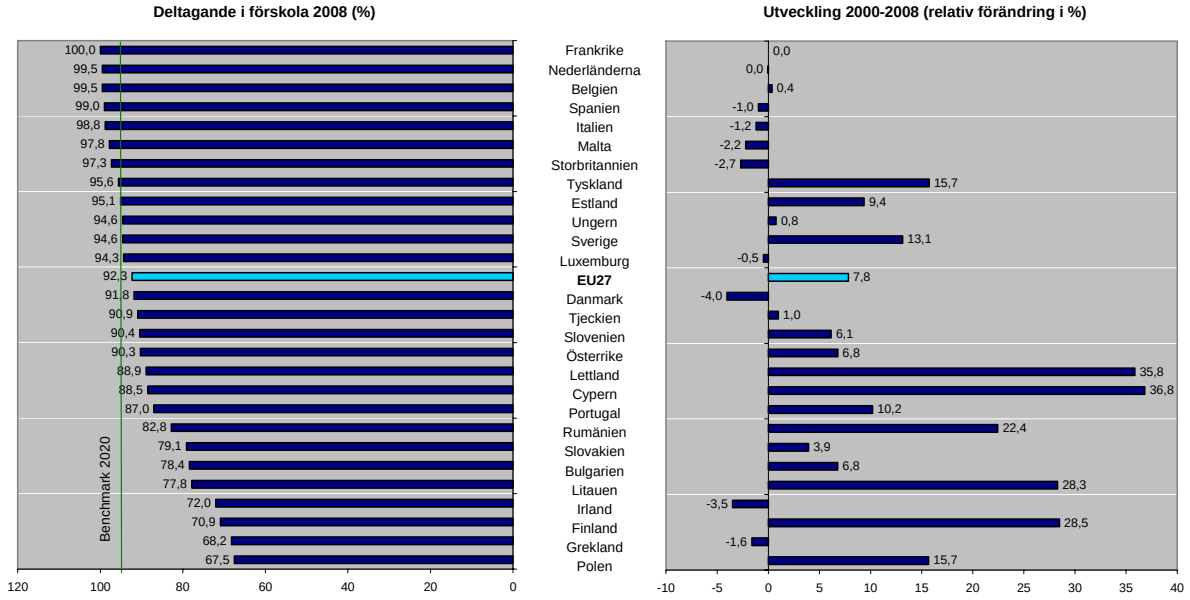

Källa: GD Utbildning – Källa: Eurostat – UOE[7].

5 Rådets slutsatser av den 11 maj 2010 om utbildningens sociala dimension (EUT C 135, 26.5.2010, s. 2).

6 Kommissionens arbetsdokument *Implementation of the Barcelona objectives concerning childcare facilities for pre-school age children* (SEK (2008) 2524).

7 För Storbritanniens del förekommer ett avbrott i serien mellan 2002 och 2003 (tidigare siffror är för högt beräknade). För Greklands del ersätts uppgifterna 2008 med uppgifter för 2007.

Mycket arbete återstår alltså för att fler barn under skolåldern ska få tillgång till förskola. Men förskolan måste också vara av god kvalitet. EU-länderna har därför under de senaste åren efterlyst ett närmare samarbete på EU-nivå kring frågor som handlar om hur man kan höja kvaliteten. EU-ländernas ministrar konstaterade 2006 att förskolan kan ge positiva effekter som stöder hela den livslånga läroprocessen, särskilt för mindre gynnade grupper[8]. År 2008 enades ministrarna om vilka utbildningspolitiska frågor de i första hand skulle samarbeta kring – bland dem hur man ser till att så många barn som möjligt ges tillgång till förskola av hög kvalitet[9]. År 2009 antogs en strategisk ram för utbildningssamarbetet fram till 2020, enligt vilken ett av målen för åren 2009–2011 är att ”främja lika tillgång för alla samt öka förskoleutbildningens kvalitet och förbättra stödet till lärarna”[10].

I EU-ländernas strategier för att nå Europa 2020-målen kommer förskolan alltså att ingå som en viktig del, eftersom den på lång sikt kan minska andelen ungdomar med enbart grundskoleutbildning och främja social integration inom utbildningen. Många EU-länder satsar nu på att se över hela förskolesystemet och inleda nödvändiga reformer. Utgångsläget i länderna varierar avsevärt, inte bara när det gäller antalet barn som deltar, utbud, kvalitet och resurser utan även den praktiska utformningen och förvaltningen.

Även om EU-länderna själva ansvarar för eventuella reformer på utbildningsområdet kan ett samarbete på EU-nivå innebära ett mervärde, till exempel genom att man kan kartlägga och utbyta erfarenheter av god praxis, stimulera utvecklingen av förskolans infrastruktur och kapacitet samt stödja EU-omfattande forskning kring olika aspekter av förskolans kvalitet och effekter.

Detta meddelande tar fasta på EU-ländernas önskemål om en samarbetsprocess som kan hjälpa dem att klara den dubbla utmaning som beskrivits ovan, nämligen att se till att **alla barn har möjlighet att delta i förskola** och att **höja förskolans kvalitet**. För att detta ska vara möjligt måste EU-länderna erbjuda integrerade tjänster som bygger på en gemensam vision om förskolans roll, om hur en bra **läroplan** ser ut och vilken **kompetens** personalen måste ha samt **vilket slags förvaltningssystem** som behövs.

I EU-länderna finns redan exempel på lösningar och modeller som hör till de bästa i världen. Kommissionen vill nu utnyttja den öppna samordningsmetoden för att hjälpa EU-länderna att kartlägga, analysera och ge spridning åt politiska strategier som fungerar väl inom förskolan samt bistå länderna när de anpassar dessa strategier till sin egen situation. Innovativa lösningar, personalutveckling och infrastrukturen inom förskolan kommer att stödjas med hjälp av befintliga verktyg, som till exempel programmet för livslångt lärande och strukturfonderna. Inom det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling kommer man att stödja forskning, analys och fastställande av de mest effektiva modellerna för förskolan, såväl inom EU som i andra länder.

2 TILLGÅNG TILL FÖRSKOLA

2.1 Allmän förskola för alla

Alla vinner på att så många barn som möjligt får delta i förskola av hög kvalitet. Förskolan stöder barnens utveckling, och kan dessutom göra det möjligt för föräldrar och andra

---

8 Slutsatser från rådet om effektiv och rättvis utbildning (EUT C 298, 8.12.2006).

9 Rådets slutsatser *Att förbereda unga inför 2000-talet: ett program för europeiskt samarbete på utbildningsområdet* (EUT C 319, 13.12.2008).

10 Rådets slutsatser av den 12 maj 2009 om en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020) (EUT C 119, 28.5.2009).

familjemedlemmar att delta i olika åtgärder som ökar deras anställbarhet, i arbetsrelaterad utbildning, föräldrautbildning eller fritidsaktiviteter.

Det är under den tidiga barndomen som barns utveckling påverkas mest av den utbildning de får och som man kan vända en eventuell ogynnsam utveckling till det positiva. Forskning visar att fattigdom och familjeproblem är de faktorer som har starkast samband med dåliga skolresultat. Redan vid tre års ålder kan man se stora skillnader i den kognitiva, sociala och emotionella utvecklingen hos barn från rika och barn från fattiga familjer. Om man inte sätter in åtgärder för att motverka skillnaderna kommer de att vara ännu större vid fem års ålder. Forskning från USA visar att förskolans positiva effekter fördubblas när det gäller barn från fattiga familjer än barn som kommer från familjer som har det bättre ställt[11]. Förskolan stöder därför i synnerhet socialt mindre gynnade barn och deras familjer, bland annat invandrare och minoritetsgrupper[12]. Men även när det gäller barn från mer välbärgade familjer har förskolan uppenbara fördelar, och för barn från alla sociala grupper gäller att förskolan kan tillhandahålla mer bestående och kostnadseffektiva lösningar på olika slag av skolrelaterade problem än senare åtgärder kan[13].

Förskolan är ett viktigt sätt att minska andelen ungdomar med enbart grundskoleutbildning, som är betydligt högre bland socioekonomiskt mindre gynnade elever. En allmän förskola av hög kvalitet kan minska skillnaderna mellan socialt gynnade och socialt mindre gynnade barns sociala utveckling och läs-, skriv- och räknekunskaper. På detta sätt kan man bryta en ond cirkel med dåliga betyg och en känsla av utanförskap som är vanlig bland de elever som hoppar av skolan, och i förlängningen undvika att fattigdom överförs från en generation till nästa[14].

Det finns uppgifter som visar att barn från invandrarfamiljer klarar sig betydligt sämre i skolan än infödda elever, att andra generationens invandrare får sämre resultat än första generationens invandrare i många EU-länder och att antalet elever med endast grundskoleutbildning i genomsnitt är dubbelt så högt bland invandrare[15]. Ett vanligt problem bland invandrarfamiljer är att föräldrarna varken kan språket eller känner till utbildningssystemet i sitt nya hemland, vilket gör det svårt för dem att stödja sina barns skolgång. Det finns tydliga bevis för att deltagande i förskola verkligen stöder invandrarbarns kognitiva och språkliga utveckling. Pilotprogram i USA har gett många positiva resultat, inte bara när det gäller senare utbildning och inkomster utan också när det gäller förekomsten av kriminellt beteende[16]. Barn med ett annat hemspråk bör få språkligt stöd redan före skolstarten så att de har samma utgångsläge som sina klasskamrater.

När det gäller minoritetsgrupper, som till exempel romerna, är situationen ofta mer komplicerad och i de flesta EU-länderna är utbildningssystemet uppbyggt på ett sätt som inte stöder romska barns skolgång. Andelen romska barn som deltar i förskola är betydligt lägre än andelen barn från majoritetsbefolkningen, trots att de romska barnen är i större behov av stöd. Det är därför en central politisk utmaning i hela EU att se till att de romska barnens situation förbättras. Förskolan kan ha en avgörande betydelse för romska barns utbildningsmöjligheter,

---

11 Barnett, S.W. (2004). *Maximising returns from prekindergarten education*, s. 10.

12 Bennett, J. (2008). *Benchmarks for early childhood services in OECD countries. Innocenti Working Paper*, s. 23. Joseph Rowntree Foundation (2010). *Poorer children's educational attainment*.

13 Barnett, S.W. (2010). *Benefits and costs of quality pre-school education: evidence based-policy to improve returns*, s. 11. Föredrag vid det sjunde mötet i OECD:s nätverk för förskoleutbildning (*OECD ECEC Network*).

14 Kommissionens arbetsdokument *Reducing early school leaving* (SEK(2011) 96, s.15).

15 Rådets slutsatser av den 26 november 2009 om utbildning för barn med invandrarbakgrund (EUT C 301, 31.12.2009).

16 Nusche, D. (200). *What works in migrant education? OECD Education Working Paper No.22*, s. 27.

vilket framgår av de pilotprojekt för integration av romer som pågår i en del EU-länder och som stöds med EU-medel[17].

När det gäller barn med särskilda behov har EU-länderna i och med att de anslutit sig till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder åtagit sig att verka för inkluderande utbildning[18]. Ändå går cirka 2 % av alla skolelever i EU i särskola. Förskolan kan göra det möjligt att i högre grad integrera barn med särskilda behov, vilket banar vägen för deras senare integration i vanliga skolor.

Huruvida möjligheterna att utnyttja förskolan som ett verktyg för integrering tas till vara eller inte beror på hur förskolan är organiserad och hur den finansieras. Det finns tydliga belägg för att allmän förskola av hög kvalitet är bättre än insatser som riktas enbart till utsatta grupper**.** Det är inte helt problemfritt med särskild förskoleverksamhet för olika grupper, eftersom det i praktiken är svårt att med säkerhet avgränsa målgruppen och eftersom deltagarna löper risk att stigmatiseras och till och med segregeras på senare stadier av utbildningen. Risken för nedskärningar är också större när det gäller tjänster som riktar sig enbart till vissa grupper än när det gäller allmänna tjänster.

Det är viktigt att komma ihåg att oavsett hur bra förskolan är kan den bara delvis kompensera för fattigdom och socioekonomiska problem i familjerna. För att förskolan ska medföra större fördelar på lång sikt för barn från en mindre gynnad bakgrund måste den ses som en del av en övergripande strategi och kopplas till initiativ inom andra politikområden (sysselsättning, boende, hälsa, osv.).

2.2 Effektiv och rättvis finansiering

Såsom framgår av diagrammet nedan ger investeringar i förskola den största avkastningen, särskilt när det gäller barn från en mindre gynnad bakgrund, medan investeringar i utbildning på senare stadier tenderar att i oproportionerligt hög grad gynna barn från en högre socioekonomisk bakgrund.

---

17 Övriga upplysningar: http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/roma/about_en.cfm?nmenu=2

18 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder (2006) har undertecknats av samtliga EU-länder och ratificerats av de flesta av dem.

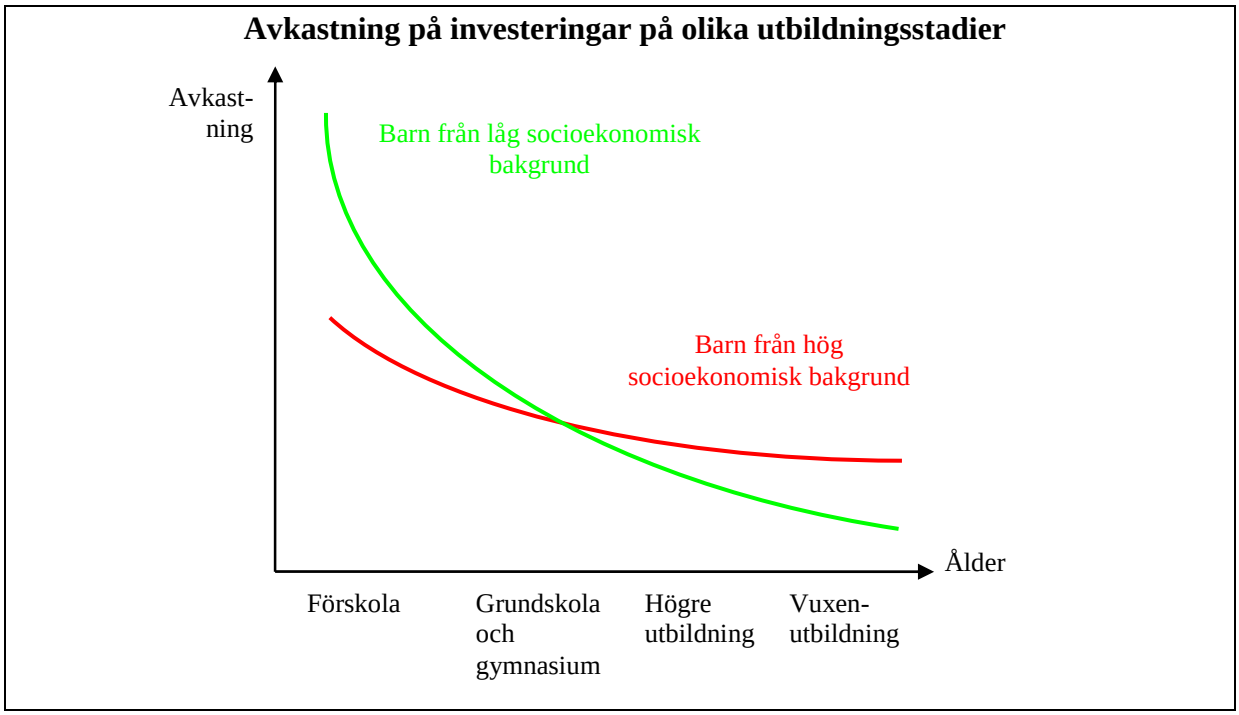

Källa: KOM(2006) 481, s. 4.

Enhetskostnaderna per barn inom förskolan kan vara minst lika höga som för barn som går i skolan, särskilt om tjänsterna håller hög kvalitet, men forskningen visar att en förskola som håller hög kvalitet ger ett bättre förhållande mellan kostnader och nytta. Genom att investera mer i barn under deras tidiga barndom kan man alltså *spara* pengar senare[19]. I de flesta EU-länder är de offentliga kostnaderna per barn för utbildning under den tidiga barndomen lägre än för utbildning på något annan stadium[20].

Modellerna för finansieringen av förskolan varierar stort i EU-länderna. Finansieringen sker både med offentliga och privata medel. I alla EU-länder finansieras förskolan för barn över tre år antingen helt eller delvis med offentliga medel. Under hälften av EU-länderna täcker så gott som alla kostnader och familjerna behöver inte betala för förskolan**.** Förskola för barn under tre finansieras däremot i vanliga fall med privata medel. En del EU-länder stöder verksamheten antingen ekonomiskt eller genom att tillhandahålla ytterligare personal. De kan även tillhandahålla finansiella incitament som gör det möjligt att behålla personal för tjänster till utsatta grupper.

I och med att förskolan blir föremål för ett allt större politiskt intresse samtidigt som de offentliga budgetarna är begränsade är det av yttersta vikt att finansieringen utnyttjas så effektivt som möjligt.

Privat förskola kan eventuellt begränsa de offentliga utgifterna och ge föräldrar ett större val och mer kontroll, men dessa får inte leda till att utbudet på allmänt tillgängliga kvalitativa tjänster minskar. Det är oftast låginkomsttagarna som har de största behoven av tidig barnomsorg till lägsta möjliga priser, eftersom de i de flesta fall inte har råd med privat förskola till marknadspriser för sina barn.

---

19 M.E. Lamb, M.E. (1998). *Nonparental child care: context, quality, correlates and consequences*. I: Damon, W. et al. *Handbook of Child Psychology*.

20 OECD (2009). *Doing better for children*, s. 15.

3. FÖRSKOLANS KVALITET

3.1 Läroplan

Förskolan bör vara utformad så att den uppfyller alla de kognitiva, emotionella, sociala och fysiska behov som barn har. Dessa behov skiljer sig avsevärt från de behov som äldre barn i skolåldern har. Forskningen visar att barn utvecklas mest under de första åren av sitt liv. Det är under denna tid som grunden för deras beteendemönster och framtid läggs.

Att barn skaffar sig icke-kognitiva färdigheter (som uthållighet, motivation, förmåga att samverka med andra) under den tidiga barndomen är avgörande för deras framtida inlärning och för att de ska utvecklas till goda samhällsmedborgare. Förskolans läroplan bör alltså inte enbart basera sig på kognitiva färdigheter utan måste också innehålla element som stöder utvecklingen av social kompetens och andra icke-kognitiva färdigheter. Det är därför viktigt att man integrerar omsorg och utbildning, oavsett om förskolan uppdelad i a) omsorg från det barnet är nyfött till tre års ålder och b) förskola från treårsåldern till skolstarten, eller om den bygger på en enhetlig modell som omfattar alla barn från det de är nyfödda tills den obligatoriska skolan börjar[21] .

Med tanke på de olika modeller som för närvarande finns i EU är det viktigt att satsa på läroplanens kvalitet och lämplighet och att analysera fungerande praxis i olika EU-länder och dra lärdom av den, eftersom man därmed kan se till att förskolan får så positiva effekter som möjligt.

3.2 Personal

Personalens kompetens är avgörande för förskolans kvalitet. Men det är svårt att locka till sig, fortbilda och behålla personal med lämplig utbildning. Det faktum att barnomsorgen och utbildningen allt mer flätas samman gör att de yrkesgrupper som arbetar inom förskolan i allt högre grad professionaliseras. Efterfrågan på personal med utbildning på olika nivåer har ökat, lönerna har stigit, och arbetsvillkoren förbättrats, men som helhet betraktat varierar personalens kompetensprofiler ändå stort. Det finns fortfarande en tendens att den ”pedagogiska verksamheten” överlåts åt den utbildade personalen medan ”omsorgen” överlåts åt personal med lägre utbildning. Detta leder ofta till bristande kontinuitet för det enskilda barnet.

Förskolepersonalen ställs inför en rad olika situationer och möter barn med olika bakgrund och förutsättningar, och det är därför viktigt att man reflekterar över den pedagogiska verksamheten och att man ser professionaliseringen ur ett helhetsperspektiv. I många länder ingår kurser om hur man arbetar med utsatta barn i grundutbildningen, men många andra aspekter av mångfald behandlas inte i tillräcklig utsträckning. Förskolepersonalen har dessutom sällan samma möjligheter som lärare att delta i introduktionskurser, arbetsplatsutbildning och fortbildning.

Men trots att det har skett framsteg i många EU-länder och de anställda inom förskolan numera är mer professionaliserade och specialiserade, så är utgångsläget i många länder fortfarande lågt. En förbättring på denna punkt är nödvändig för att förskolan ska kunna byggas ut.

Könsfördelningen bland de anställda inom förskolan är en mycket viktig fråga. Så gott som alla anställda är kvinnor – en trend man redan länge har försökt vända. Några länder har ställt upp mål för rekrytering av män till förskolan eller har arbetat för att ändra attityderna till yrket

---

[21] *Early Childhood Education and Care in Europe: Tackling Social and Cultural Inequalities* (2009), s. 29. Rapport från Eurydice.

i ett försök att minska den skeva könsfördelningen[22]. I alla EU-länder finns det ett akut behov av att göra arbete inom förskolesektorn till ett lockande alternativ för män.

3.3 Förvaltning av förskolan

Fördelarna med en förskola av god kvalitet ökar på lång sikt, vilket betyder att resten av utbildningssystemet måste bygga vidare på den så att den goda grund som lagts inte går förlorad.

Förskolan måste ses som en del i ett större sammanhang, vilket innebär ett nära samarbete mellan olika politiska sektorer, till exempel utbildning, sysselsättning, hälsa och socialpolitik. Ett sådant synsätt ger regeringarna möjlighet att organisera och styra politiken på ett enklare och mer effektivt sätt och att kombinera resurser inom olika sektorer till barns och deras familjers bästa. För detta krävs en enhetlig vision som delas av alla berörda parter, inbegripet föräldrarna, en gemensam politisk ram med konsekventa mål genom hela systemet och klart fastställda uppgifter och skyldigheter på central och lokal nivå. Om man ser på förskolan som en del i ett större sammanhang kan man också bättre tillgodose lokala behov. Med hjälp av utbyte och samarbete kring politiken på EU-nivå kan EU-länderna dra lärdomar av den goda praxis som etablerats i andra länder på detta viktiga men utmanande område.

En smidig övergång från ett stadium till ett annat (t.ex. från förskola till grundskola) kräver god kommunikation mellan institutionerna på de olika stadierna samt kontinuitet i fråga om innehåll och normer. De sociala skillnaderna blir allt större i EU och det blir allt svårare att tillgodose behoven hos barn från olika sociokulturella bakgrunder, vilket gör att övergången från familj till förskola och från en åldersgrupp till en annan inom samma institution blir allt viktigare.

Metoderna för kvalitetssäkring av förskolan bör i normala fall bygga på en fastställd pedagogisk ram som omfattar hela förskolan från det barnet är nyfött till dess att det når den obligatoriska skolåldern. Dessa ramar är vanligen bredare än den traditionella läroplanen. I dem definieras t.ex. kraven på personalens kompetens, pedagogisk inriktning och pedagogiska standarder samt lagstiftningen om förskola. I ramarna anges kanske också vilka resultat som eftersträvas, vilket kan göra det lättare att följa upp barnets framsteg i samarbete med föräldrarna och förskolepersonalen och underlätta övergången till senare stadier av utbildning. Ramarna kan också innehålla enhetliga normer för hela utbildningssystemet, som kan användas som grund för mätning av resultaten och för de kvalitetssäkringsmetoder som används.

4. SLUTSATSER

I detta meddelande har vi betonat att förskolan måste förbättras i hela EU och för detta krävs att de befintliga kvantitativa målen kompletteras med åtgärder som ger ökad tillgång till förskola och som garanterar förskolans kvalitet. Rådet efterlyste i sina slutsatser från 2008 och 2009 ett närmare politiskt samarbete i förskolefrågor. EU-länderna har också har fastställt ett nytt riktmärke för deltagande i förskola. Därför föreslår vi att EU-länderna börjar samarbeta kring frågor som är centrala när det gäller tillgång och kvalitet, och att EU-kommissionen vidtar åtgärder för att stödja dem. Samarbetsmöjligheterna sammanfattas nedan. Samarbetet skulle ske inom ramen för den öppna samordningsmetoden och fokusera på kartläggning och analys av gemensamma problem, olika former av god praxis samt på överföring av framgångsrika strategier från ett system till ett annat.

---

[22] OECD (2006). *Starting strong II* , s. 170-171.

Förskolan är viktig eftersom den kan minska andelen elever med enbart grundskoleutbildning, och EU-länder bör därför ta upp de de största utmaningarna på detta område samt möjliga lösningar på dem i sina nationella reformprogram för prioriteringarna i Europa 2020-strategin. Det är viktigt att man drar nytta av praxis och erfarenheter som visat sig fungera väl inom EU eftersom man på detta sätt även kan öka kvaliteten på den politik som styr förskolans utveckling.

Förslag på områden där EU-länderna kunde samarbeta

Tillgång till förskola

- Effektivt utnyttja förskolan till att stödja integrering och minska andelen ungdomar med enbart grundskoleutbildning.
- Ge barn från mindre gynnade familjer, invandrarfamiljer, romska familjer m.fl. bättre möjligheter att delta i förskola (t.ex. genom olika stimulansåtgärder som gynnar deras deltagande, anpassning av tjänsterna till familjernas behov samt ett bättre utbud och förmånligare priser).
- Samla belägg för fördelarna med allmän förskola jämfört med separata förskolor för olika grupper och överväga vilka följderna av olika alternativ är.
- Ta fram effektiva modeller för finansiering och åstadkomma en balans mellan offentliga och privata investeringar.

Förskolans kvalitet

- Se till att läroplanen innehåller både kognitiva och icke-kognitiva komponenter i lämpliga mått.
- Främja professionalisering av förskoleanställda – vilka kvalifikationer som krävs för olika uppgifter.
- Vidta åtgärder för att göra förskoleyrkena attraktiva samt för att fortbilda och behålla personal med lämplig utbildning inom förskolan.
- Förbättra könsfördelningen hos förskolepersonalen.
- Utveckla förskolan i riktning mot ett system som omfattar både omsorg och utbildning samt arbeta för ökad kvalitet, större rättvisa och högre effektivitet.
- Underlätta små barns övergång från familjen till förskola samt från ett utbildningsstadium till nästa.
- Arbeta med kvalitetssäkring: skapa sammanhängande, samordnade pedagogiska ramar som omfattar de viktigaste berörda parterna.

För att stödja samarbetet kommer kommissionen att göra följande:

- Främja kartläggning och utbyte mellan EU-länderna av strategier och metoder som fungerar väl på utbildningsområdet, med hjälp av den öppna samordningsmetoden.
- Stödja utvecklingen av innovativa lösningar genom transnationella projekt och nätverk inom ramen för programmet för livslångt lärande.
- Ge stöd till forskning på dessa områden genom sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling.
- Uppmuntra EU-länderna att göra investeringar på dessa områden genom strukturfonderna, särskilt genom att ge bidrag till utbildning av personal och utveckling av tillgänglig infrastruktur.
-